

Hrvatski pavilon na tršćanskoj izložbi.

Na dan otvaranja tršćansko izložbe uvjereni smo, da ćemo našim čitateljem ugoditi, što jim donášamo u prilogu današnjega lista sliku hrvatskoga pavilona, koji već krije u sebi sve što je boljega na obrtničko-gospodarskom polju mogla Hrvatska u kratko doba izložiti. Pojednodušnom priznavanju svijuh, koji su dosad pohodili izložbene prostorije, hrvatski je pavilon najkrasniji predmet ciele izložbe, sve mu se divi i hvali marljive i umne Hrvate. Moglo li se reći, da se sami hvalimo pa zato navadjamo ovdje nekoliko izrekah iz članka sadržana u broju 174 od 29. julija tršćanske novine »Adria«, koja piše:

»Medju izložitelji, koji zaslužuju, da se jih spomene kao primjer umne marljivosti i brige, jest *Hrvatska*. U romantičnom od Hrvatske za svoju skupnu izložbu sagradjenom pavilonu može se reći, da je već sve gotovo. Najveća zasluga ide neutrudljivoj djelatnosti prvoga komesara dra. Kršnjavi-a, koji se je zaj zauzeo svim žarom živoga patriotizma podupeta dubokim umom i svestranom kulturom. Hrvatski pavilon bit će, scienimo, jedan od najbolje uspjelih predmetah naše izložbe, a posjetiteljah neće mu nikad manjkati«.

Iz ovoga mogu uviditi naši čitatelji, kakav je hrvatski pavilon, čiju

sliku danas donášamo. Nacrt za taj pavilon sastavio je gosp. Bollé po narodno-hrvatskom styly. U više smo već novinah čitali, da je sagradjen po staro-ruskom styly pa nam je kazati, da je to hrvatsko graditeljstvo. Sgrada je sva od drva, bogatim rezbarskim uresom nakićena i bojadisana raznim bojami te svakoga sićda nješto na slične sgrade u sriemskih selih te jedini je zahtjev, da se taj pavilon sagradjen hrvatskim novcem sačuva Hrvatskoj a da se neproda. Drvo iz kojega je radjen, deset godinah je staro te nije straha da će kasnije drvo nabreknuti il da će se štogod pokvariti. Svaka čast ido i hrvatske radnike, koji

su riedkom vještinom pavilon u malo danah složili. Još nam je reći, da je pavilon sagradjen pomoću hrvatske zemaljske vlade, občine i obrtničke komore grada Zagreba, njekojih drugih obćinah i dobrovoljnim podpisivanjem, dakle narod ga je sam sagradio, a magjarske finance nisu ni krajcara doprinesle.

Pripoznati nam je, da je pavilon u naravi mnogo ljepši nego li se to iz slike suditi može; kako će ga mnogo našega naroda najbolje lično viditi i motriti.

dosad gospodovao izključivo njemački jezik. Naša pobjeda u Dalmaciji jest tim znamenitija, što se izvojevala proti zajedničkoj talijansko-srbskoj strani, koja se i ovom prigodom osvjedočila, da joj u Dalmaciji nema budućnosti. Ali nadamo se, da će se naša braća Srbi osvijestiti, pa vratiti u kolo svoje rođene braće, s kojima mogu mnogo i u Dalmaciji, a bez njih baš ništa. Već, da se g. Bajamonti, vodja talijanske u Dalmaciji stranke, uslied te hrvatske pobjede, misli preseliti u svoju staru domovinu Italiju, odkad su tamo se bili nekada doselili tamo njegovi predci. Uvreda narodnog jezika u četiri niže razrede srednjih školah u Kranjskoj jest nam porokom, da se o iskranosti Taaffejevo vlado nismo prevarili, pa da se i mi Hrvati u Istri možemo nadati boljoj budućnosti. Mi se u Istri nalazimo u onih istih okolnostih, u kojih se nalaze naša braća u Kranjskoj i Dalmaciji; pa što vriedi za nje, za što da novirdi za nas? Ako uspijevaju hrvatsko gimnazije u Dalmaciji, zar nebi uspijevala jedna i u Istri? Ali da, mi još nemamo ni pučkih narodnih školah, nego nas muče nemanterinskim talijanskim jezikom. Kad će već jednom kod nas biti konac bar taj u nobo vapjujućoj nepravdi? Plaćati težke prireze na škole, u kojih ti se dječica otudjuju oten i mater, to je takva bol, da joj nema imena. Kad će to prestati?

Sutra će se ministar skupnih financijah Kallay zaputiti u Bosnu i Hercegovinu, da se već jednom nastani božji mir i u onih nevoljnih pokrajinah. Kažu da će prije svega pročistiti činovništvo, koje da je mnogo krivo tamošnjim nomikom. Čuje se još i to, da Kallay misli sazvat i bosansko-hercegovačku narodnu skupštinu, da sazna iz ustih samoga naroda, koje i kakve su njegove rane, pak da jih onda stano lečiti po njegovu savjetu i želji. Sav svijet zna, da su najveća rana onog naroda odnošaji, što obstoje med kmeti i njihovini gospodari; pa ako se ti odnošaji srotno rieše, riešilo se srotno i čitavo bosansko-hercegovačko pitanje. Kod toga riešenja nevalja nikad zaboraviti, da je onaj nevoljni narod većim dielom postao tudjim kmetom, jer se prigodom turskog osvojenja nije htio odreći vjere svojih otacah. Pokorio se sili, a iz sile nikad prava, nego se silom odbija, čim se pridostila zgoda.

Sutra se otvara tršćanska obrtničko-poljodjelska izložba, koju će glavom otvoriti nj. visočanstvo carov brat, nadvojvoda Karol Ljudovit. Prokjuče sudilo se u Lavovu u Galiciji onim Rasinom, koji su bili proljotos zatvoreni tobože radi veleizdaje, a ono nisu nego sumo nekotji bili odsudjeni na nekoliko mjesecih zatvora radi rušenja javnog mira.

U vanjskoj politici, Egipat pa Egipat, kao i danas petnaest danah. Englezi u Aleksandriji, a Arabi paša u Aleksandrijskoj okolici, gdje jih čekla, da se s njimi pohije. Uz Arabi pašu sav muhamedanski svijet, što tajno što javno, a uz Englezo dosad nitko pa nitko. Engleska zaklinje Italiju, neka joj ona dodje na pomoć; ali Italija odgovara, da se ona drži trijuh svojevini carstvah, koja s daleka gledaju škripac, u koji se Engleska ulovila. Nego carigradska konferencija već kada tada nagovorila turskog Sultana, neka on pošlje svoju vojsku u Egipat, da ga umiri. Sultan pristao i obećao, da hoće, ali pod tim uvjetom, ako se prije Englezi povuku iz Egipta na svojo morskopoljnjak. A Englezi? Englezi kažu, da će držati, što su zakvačili, kao svoje. Da-pače traže od Sultana, neka samog

Arabi pašu proglasi izdajicom. Ali Sultan neće toga nikad učiniti, jer dobro zna, da jo Arabi paša razpirio na daleko i široko vatru vierskog fanatizma iliti pomamnosti, pa da bi tim neopreznim postupkom mogao najviše sebi škoditi. A Francozi? Sad i oni kažu, da jo Engleskoj dosta turska pomoć, kad se već došlo do te ludosti, kako kažu, da im se opet u Egipat vrata otvore. Nego ministarstvo bijaše ipak spremno, da pošlje tamo nekoliko hiljadah vojske, da brane barem Suezi kanal. Ali ono, narodna skupština nehtiede pristati na trošak, što ga tomu treba. Uslied čega ministarstvo odstupilo, a Grévy predsjednik Republike sad nozna, da li bi sastavio drugo ministarstvo, il razpustio skupštinu. Sad daklako Englezi viđu, da su jih Francozi prevarili. Tko se kod tog posla izpod brka smije, jest najprije Bismark, a onda Italija, Bismark so smije, jer jo zavadio Englezo i Francozo; a Italija se smije, jer njezini dosadnji u Africi protivnici tražo njezinu ruku, o ona jih ponosito odbija. Sad neka pogodi, tko jo junak, kako će ta stvar svršiti. Arabi pašu pisao na Gladstona znamenito pismo, iz kojeg se najboljo vidi avu jezgra i zamašaj sadašnje ogipatske razmirice, pa koje ćemo i mi štampati u dojdudom broju, a neće nikako biti u nodobu, jer se ondjo stvari neće došlo ni za dlaku promieniti na bolje. O drugih ćemo stvarih, ako Bog da, drugi put pričati.

Jurina i Franina.

Ju. Kako si to ošernel, Franino, kuda si se opet kralji?
Fr. Bil sam doh, po izluzh, pak da vidiš čuulu koporkunja. Svi plovanj, svi kurati muče se i pote oko starih knjig, a brižni plovan Malološnjiški izgublil će još očel, il će ga starinska debeli prašina zagušil. Svi se popl zapillili u stare glagoljske knjige, pa odugnu...
Ju. A da jim jo vajuda z Veje il z Rima došlo, da uzrieko glagolici staru?
Fr. Nije ne, ni z Veje il z Rima; takovo stvari duhovna pravica no zapovilda pod moraša. Došal il je, brajno moj, bešal da se moraju prezlame pisat, kako su i u starih maticeh pisana. Drugačije, juoh il kožl. A stare su matice skoro po svud glagoljske.
Ju. Ha, ha, ha! ta valja grošil!
Fr. Pak da se il tako na veliko smtješ.
Ju. To nije moguće, dragi ti. To se je sanjulo komu steklišti, starčovičancu, pak se probudjen krupno šal. Hodi s fratri dragi Ti!
Fr. Istina, istina po moju durul Da nisam štel bešela, skoro da nebi verovali

Ju. Frane povej mi malo te lepo prosim, da j' to bezobraznost i neotesanost?
Fr. Bezobrazan bi bil na priliku on ki bi pisal onako kako j' pisal on kurispudent va 27. broje porečkoga listića pod naslovom 'Dal confine orientale dell' Istria', kade onako baš po hajdučki napada na ljude ken ul on vreden ni da im zuzanje na postoleh odveže.
Ju. A neotesanost?
Fr. Neotesan je na priliku on ki kada pride va tuje mesto nezna počovat ni obštaji ni navad ni zajika ni ljudi ki su ga gladnega nahrantili.
Ju. To je dobro zapameti.

Ocrnjivanja.

Porečki listić donio je u 27. broju naslovni članak 'dal confine orientale dell' Istria', gdje nastoji dokazati, da Hrvati nisu Hrvati. Mi smo i osjećamo se Hrvati, tudnjake pako punom torbom ignorancije žaleć, kako nestaje u Istri Talijanah, htlo bi nevoljan, da nas Bog zna kako okrti. S ovakvimi ljudj se oeda razpravljati, ovi su zrelj za ljudicu. Nu nebio to dosti *Calumniare audacter*. Napada na naše vriedne svećenike u Ljuburni, kojim jio čovjek

na svletu nemože ništa prigovoriti. Veli da će na vidjelo iznieti i sine i osobe u cijeloj njihovoj surovosti i opakosti (ne-fandezza). Našno se obeđe štovani župnik iz toga kraja i zastupnik na porečkom saboru, kojega je to podlo napadanje dirnulo te je zamoljen i od drugih svojih drugovah svećenlah upravlo pismo na urednicu porečkoga lista, u kojem prosidopisnika, da *navede neželja i osobe, koje je opazio u Ljuburni pa da će jih veoma za-dušiti*. Uredništvo odgovara dolj podpisanimu gospodinu, da je dužno po zakonu primati izpravak samo za činjenice, koje bi se odnošile na pojedine osobe a nebi hlele istinite. . . . te obećaje, da će u srodno vrijeme i kad mu se bude svillilo obelodaniti. Samo brzol iz dolnjega pisma uvitit će naši čitatelji, da nije g. župnik tražio, da se što izvri vić jedino to, da dopisnik izdaje sa stvarni i osobami na vidjelo, jer je cijelo samo osvajivanje. Dejljo, nesakrivajše, kud znaeš osvjetljati, izadij na polje, ako ne, nisi poškon.

Pismo upravljeno na uredništvo gori glasi u prevodu:
 -Zamoljen sam od moje braće župnikah i kapelana, neka se obratim prošjomu na dopisnik istohnih granice Istre, da objedani i čino, koji se ovdje i ondje događaju uz moraku obalu Ljuburne, i osobe, koji ih počinjuju, u cijeloj njihovoj surovosti i opakosti. Nadam se, da ćete bit tako uljudan izkazati nama tu ljubav i to mi više, što se je taj dopisnik u to moralo obvezao u svojem članku izvršenom u listiću 1. tek. br. 27.

Mošćenice, 17. julija 1882.
 Antun Splačić, župnik.

Različite viesti.

Izbor zastupnika u ladanjskih kotarih Koprva, Buzota i Pirana za porečki sabor imao je biti, kao što smo poslednji put javili, na 2. augusta. Obećasmo vam, da ćemo sdogovorno sa ovdječnim političkim društvom »Edinost« za dobo preporučiti kandidata, koji bi vas vriedno zastupao u saboru. Buduć je medjutim izbor pronošen na 9 tekućega mjeseca, pruža nam se prilika, da vam putem našega lista preporučimo čovjeka, koji uživa vaše povjerenje a taj jo na prvom mjestu preporučimo »veleučoni gospodin Vjekoslav Spinčić, c. k. kotarski nadzorik u Kopruc«. Čujemo, da je nekoliko odličnih biračah koprarskoga i buzetskoga kotara došlo do njoga te ga zamolilo, da primi kandidaturu. Vjekoslav Spinčić primio jo namonjenu mu čast, na vami je sada, hoće ili neće biti vašim zastupnikom. Gosp. Spinčić osobno poznajemo pa ga nemožemo nego najtoplije preporučiti. Čovjek je mlad al uman, učen i pošten a uz to domaći je vaš sin, koji je iz vaše krvi potekao, poznaje vaše potrebe i nevolje, ljubi svoj rod i narod.

Gospodo birači! Jednodušno birajte ga za svojega zastupnika, ne dajte se zastrahiti il odgovoriti od nikoga, pokažite, da živimo u svojoj zemlji, g. Vjekoslav Spinčić neka bude vaš zastupnik, U to ime pomoz Bog!

Presv. biskup Dr. Ivan Nep. Glavina prepio je 29. pr. mjeseca a 2/1. popodne na vladinom parobrodicu »Pelagosan« u Trst. Njemu na susret bijahu se podali pred. kanonik gg. Dr. Susl i Strk. U tršćanskoj luci dočekalo je i pozdravio novoga biskupa dekan katedralnoga kapitula, g. namještnik i još nekotji predstojnici obštih. Sakupilo se bilo i llepo mnoštvo pučanstva. U biskupiji ga pozdravi prošt kapitul g. Dr. Schneider u prisuču velikoga broja tršćanskoga svećenstva, koja ga jo tamo čekalo. Nedjelju 6. augusta bit će, kao što smo već bili spomenuli, svećana instalacija u stolnoj crkvi sv. Justa.

Otvorenje izložbe. Današnjim danom otvara se u Trstu poljodjelsko-obrtnička izložba, koja će trajati do 13. Novembra tekuće godine. Danas u jutro dolazi u Trst njegova carska Visost nadvojvoda Karol Ljudovit, brać Njeg. Veličanstva sath i pol svećano otvoriti izložbu. Uz Sultana. Svećano stovo govorit će predsjednik izložbenoga odhora g. Reinelt. U program u tu svrhu objavljenom nigdje se nespominje, da će načelnik gradu Trsta škodog govoriti a nam je pako javiti, da gradsko tršćansko zastupstvo nije ni najmanje svećanošću za današnji dan pritedilo. Svećano otvorenje popprtit će gruvanje

topovah sa trijuh ratnih brojovah, koji su usjedini nedeloko od izložbe. Do pred nekoliko danah nije se očekivalo, da će se izložba moći otvoriti na današnji dan, jer još mnogo toga nije uredjeno i trebat će kakvih 15 danah, da bude izložba gotova, nu ipak otvorila se je danas, kako je bilo iz početka odlučeno. Kot otvorenju zasutapat će poslovnu Hrvatsku predsjednik trgovačko-obrtničke komore g. Janko Gradhor i tajnik g. Milan Krečić, a od umjetničke strane, g. prof. Dr. Kršnjavi. Izložba ostat će otvorena od 1. augusta do 15. septembra od 8 satia u jutro do 6 na večer; od 16. septembra do 15. oktobra od 9 u jutro do 5 poslije podne; od 16. oktobra do 15. novembra od 10 u jutro do 4 na večer. Ulazina bit će redovito 50 novčah, svaki četvrtak 1 pr. a svaku nedelju 20 novčah isto tako plaćat se 20 novčah ulazno pol sata prije nego li se svaki dan otvoril izložba. Svako popodne svaki dan u izložbenju prostorijah dva vojničke glabe, za želudac i grlo dobro je obskrbljeno, imade unutri gostionah i pivarnah, gdje će se moći do kasnije ljudi družiti. Kako rekasmo u poslednjem broju, opet savjetujemo našemu pučanstvu, da udesi svoj dolazak u Trst od 1. do 15. septembra.

Ivan Pavao baron Polcsini zastupnik ladanjskih obćlah zapadne Istre na carevinskom vieću u Beču kao št i zastupnik na zemaljskom saboru u Poreču preminuo je 13. prošloga mjeseca nakon duga i težke bolesti u svojem rodnom mjestu Poreču u 63. godini svojega života. Poslednju počast izkazale su mu sve stranke bez razlike narodnosti. U njem gubl talijanska stranka u Istri svojega uglednoga pristajuša.

Josipa Trinajstićeva rodom iz sv. Mrtajh kod Kastva, 17 godina stara, učiteljaka pripravnica u Gorici preminula je nakon kratke bolesti u Gorici dne 26. prošloga mjeseca. Na vriedu njezinu želju roditelji ju prošle godlno odposlaše na učiteljicu te sada na koncu školske godlne mjesto da se povrati u narodnj ljubavnih roditeljah, otpuila se u vječnost. Pokojnja Josipa bijaše veoma čedna, murljiva i darovita djevojka, jednom rieći riesle ju sve vriede buduće učiteljice. Različito oten i razviljenoj majci neka budu ove rieči utjehom kod njihovoga nenaknadnoga gublita! Vječni ti pokoj, prerano uvećli cviete!

Plata Valentin, duh. pomoć u Brezovici, preminuo je u gospodu dne 3. pr. Julija u rodnom si mjestu Lasicu (u Italiji), u 29 god. vieka svoga. P. N. M. Zamjenikom poglavice bosanske

upravo u civilnih stvarih u Sarajevu imenovan je po želji bosanskoga ministra Kallay-a gosp. Teodor barun Nikolić. O njemu pišu magjarski list »Budapesti Hir-laps« ovako: »Tko je on? Bogat Torontalski posjednik, bečki stanovnik, konservativni velikaš, izobrazjen čovjek, četrdeset godinah mu je; Srbin je po vjeri, Nijemac po jeziku a Magjar po državljanstvu... Mnogo važnije je ono pitanje, što će on tamo dole raditi. Da, ali toga još se nam nezna. Doskora će već dole putovati, s Kallayem obići zemlju i ovaj će mu već kazati. Jer osim toga, što je čestit čovjek, preporuča Nikolića za težku zadaću, koju preuzimlje, to, što je Kallayu prijatelj. Nisu htjeli, da bude adlatus Magjar; nisu htjeli, da bude Austrijanc, nisu htjeli, da bude Hrvat; civilista pako mora biti, prikladna urodjenika Bošnjaka nenadjoše, zato je postao Nikolić, koji je i Magjar i Austrijanc i Srbina. Tako magjarski list a nam je ovom prigodom primjetiti, da sada ostavljaju Bosnu i Hercegovinu zadnji valjani i vrlj činovnici iz Hrvatske, daju mjesta magjarskim pristajšem.

Nezabvalnost. Pod ovim naslovom donah 29. broj porečkoga lista »Istria« podanji članak, gdje se goriko tuži, što je istarski i tršćanska mladež talijanske narodnosti učeća se na visokih školah u Beču i Gradcu odposlala na jednu tršćansku novinu »očitovanje«, gdje oredšito izjavljuje, da novina »Istria« neodgovara ni svojem programu ni namam, koje su se u nju polugale pa da joj stoga javno izrazuje svoje nepouzdanje (sconfessare). Podpisano jiu je njih 42. To očitovanje preštampala je i »Istria«. Dakle smo došli do toga, da o porečkom listiću neće više da čuju ni talijanski mladići!

Iz San Francisco u Americi (Calliforniji) šalje nam nepoznatj prijatelj pod hrvatskom adresom tamošnji veliki list »San Francisco Chronicle«, na čemu mu hudi ovim izrečena naša hvala.

Magjarska bahatost. Ovih dana sjedio u nekoliko gostioni ovdje u Trstu Hrvat uz nekotjoga Magjarah, koji su ovamo došli valjda radi izložbe. Med ostalim povedoše razgovor i o hrvatskom paviljonu, kojemu se sve čudi i divi, pa neznajuć kako bi radi toga svoj jil izkalkilirale jedan: Hrvati su si sami svoji paviljon napravili ali mi Magjari čemo ga platiti!

Balzac i tat. Neke noćl provuñl tat u stan slavnoga franceskoga romanopisca Balzaca. Štropolit probuñl Balzaca i vidje na otvorena vrata, kako se zločinac trudi, da otvori odpiradem ormar, u kojemu je mislio naći novcah. Balzac promišljioše časak, kako da se oslobodi neodgodnoga gosta, pa se najjednom uzo glasno smijati. Tat se okrenu u smoteno glodaše slavnoga pisca, a ovaj uze sada na krevet u kao lud

